

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Eva Versteeg
Amar Sjauw
Rudy van Beurden

LEF Future Center
RWS Utrecht

LEF

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Kennis(sen)dag Afvalvrije Scholen

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

WAAROM BEN JE VANDAAG GEKOMEN?

in duo's

Jennifer van Dijk – Rijkswaterstaat | Afval circulair

Vivian Siebering – GDO | NME Netwerk

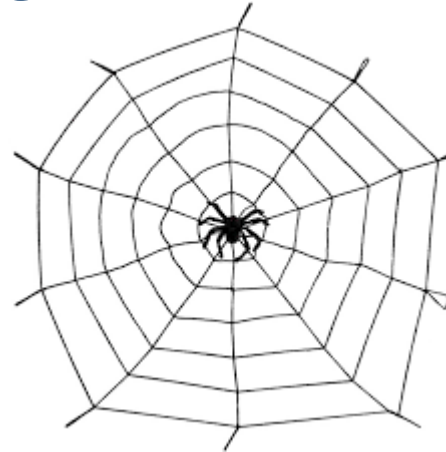
Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

HARTELIJK WELKOM NAMENS:

***Afvalvrije scholen hebben spinnen nodig,
die een stevig web bouwen
van alles wat daarvoor nodig is.***

WIE of WAT heb jij nog nodig?

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

INSPIREREN

DENKEN

DOEN

PROGRAMMA

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

11:00 aftrap

11.20 'Spin in het web' Presentaties

12:00 Lunchwandeling

13.00 Workshoplunch in de Serre

- Durf te vragen (max 30)
- Praktijk verhalen (max 25)
- Open Space (ongelimiteerd)

14:30 Wat neem ik mee?

15:00 Afronding programma + borrel

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Afvalvrije scholen: de oogst van twee jaar werk

Jennifer van Dijk
Afdeling Afval Circulair
Rijkswaterstaat

7 oktober 2019

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Waarom werkt Rijkswaterstaat aan afvalvrije scholen?

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Wat hebben we afgelopen 2 jaar gedaan?

Praktijkvoorbeelden en tips
Inspiratiegids voor
afvalvrije scholen

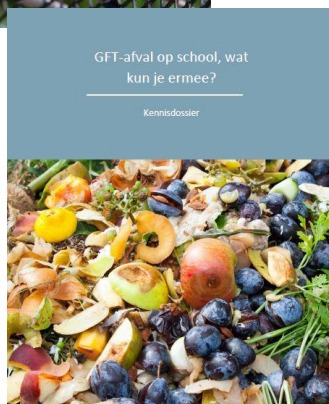
Wouter Wegens, Minister, Rijkswaterstaat

Met project Afval op School is mede tot stand gekomen door een financiële bijdrage vanuit het EFMDV Fonds en de Kadertechijn Nieuwre strategie 2019

Met project Afval op School is mede tot stand gekomen door een financiële bijdrage vanuit het EFMDV Fonds en de Kadertechijn Nieuwre strategie 2019

De informatie in dit kennisdossier komt uit het programma Afval op School. Dit programma is mede tot stand gekomen door een financiële bijdrage vanuit het EFMDV Fonds en de Kadertechijn Nieuwre strategie 2019

De informatie in dit kennisdossier komt uit het programma Afval op School. Dit programma is mede tot stand gekomen door een financiële bijdrage vanuit het EFMDV Fonds en de Kadertechijn Nieuwre strategie 2019

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Met project Afval op School is mede tot stand gekomen door een financiële bijdrage vanuit het EFMDV Fonds en de Kadertechijn Nieuwre strategie 2019

Afval op school is bij te houden. Naast meer schone producten die voor het gebruik, de hergebruik, de afvalwateraanpak, de meeste gemeenten hebben afvalbakken die geschikt zijn voor scholen.

Tip
Rijkswaterstaat heeft kennisdossiers van Meeren, Lichte Bries en programma's voor afvalseparatie op scholen die u kunt gebruiken voor het afval op school. Voor meer informatie over de afval op school, kunt u terecht bij de lokale afvalverwerker.

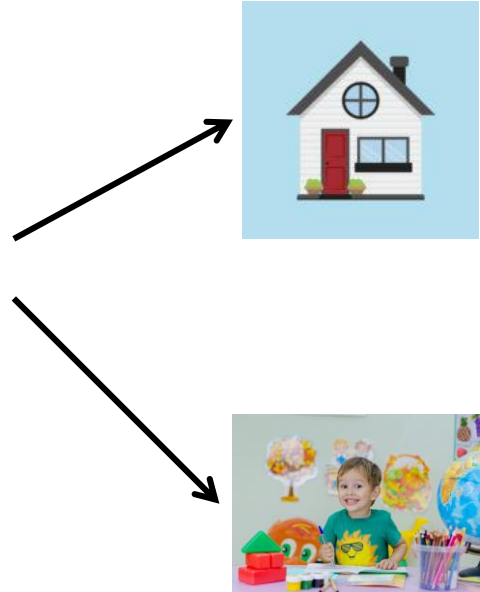
Afval op School - aanpak gedragsvera... Later

Waar willen we in de toekomst naar toe?

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

- ✓ **Alle scholen afvalvrij**
- ✓ **Kinderen gaan bewust om met afval en grondstoffen**
- ✓ **Kinderen werken mee aan een schone leefomgeving**
- ✓ **Goede en efficiënte samenwerking van scholen, gemeenten, inzamelaars en NME centra**
- ✓ **Heldere regels**

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

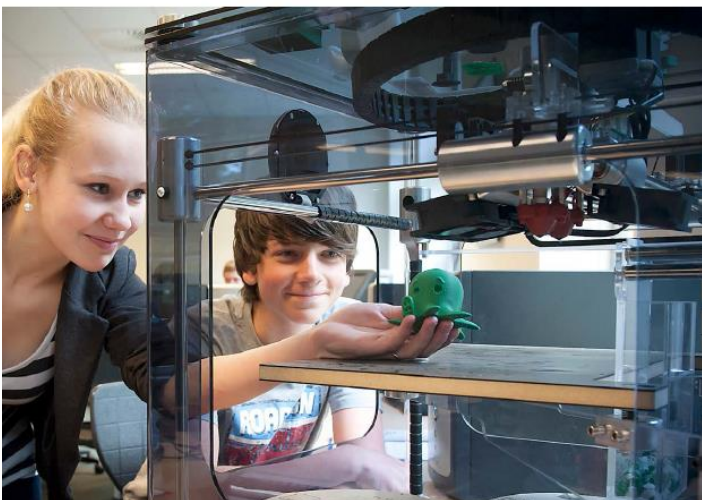

Huishoudelijk afval
www.vang-hha.nl

Bedrijfsafval
www.vangbuitenshuis.nl

Nederland circulair in 2050

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

VANG Buitenshuis
Uitdagingen afval
KWD-sector en scholen!

Jacobine Meijer
Rijkswaterstaat
Afd. Afval & Circulair
jacobine.meijer@rws.nl

Circulaire economie

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

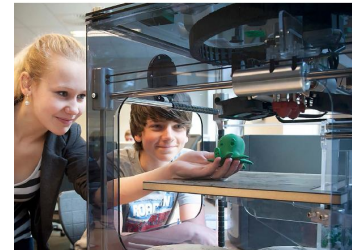
Een van de doelen:

In 2022 is restafval van bedrijven, organisaties en overheden vergelijkbaar met huishoudelijk restafval gehalveerd (tov 2012)

- >Vergelijkbaar huishoudelijke afval
- >Veel in dienstensector (KWD-sector)
- >Programma VANG Buitenshuis

Nederland circulair
in 2050

KWD-sector in cijfers

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

9 sectoren: overheid, onderwijs, zorg, vrije tijd, horeca, winkels, handel, vervoer, zakelijke dienstverlening

Ruim 1 miljoen bedrijven en organisaties

5,3 Mton afval per jaar (2012)

51% recycling

2 Mton restafval is vergelijkbaar met huishoudelijk

Doel: 2 Mton restafval in 10 jaar halveren (2022)

Onderzoek KWD-afval

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Nog veel recyclebare stromen in restafval

Veel winst door beter afval te scheiden
GFT/swill, papier, plastic/PMD verpakkingen

Ook winst met preventie en hergebruik
Voedselverspilling, wegwerp, verpakkingen, grof afval

Halvering van restafval lijkt haalbaar, maar diverse uitdagingen

Logistiek bedrijfsafval

Inzameling nu versnipperd
Uitdaging kleine hoeveelheden
Gemak en ruimte intern
Vervoersbewegingen

Win-win grondstoffen & klimaat

In gesprek met betrokkenen, hoe afvalscheiding makkelijker?

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Afvalscheiding scholen

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Verschillende mogelijkheden:

1. Preventie (vooral basisscholen)
2. Inzamelaar biedt afvalscheiding aan (Zeeuws-Vlaanderen)
3. Gezamenlijke aanbesteding (Schoolinkoop)
4. Aanbesteden met gemeente (Almere + 2 VO scholen)
5. Gemeentelijk reinigingsrecht (30% van de gemeenten)
6. Met huishoudelijk afval (Wet M&O, Vpb)

Meer weten? www.vangbuitenshuis.nl

VANG
BUITENSHUIS

Zoeken

HOME

CIRCULAIRE PRODUCTEN

AFVALSCHEIDING

BRANCHES

PROGRAMMA

VANG Buitenshuis

Welkom op de nieuwe website van het programma VANG Buitenshuis. De website voor de kantoor-, winkel en dienstensector over afval en circulaire economie.

[Programma](#)

Nieuw:

- Interesse in hulp en advies bij de invoering van gescheiden afvalbakken? [Doe dan mee!](#)
- Checklist schone stranden voor [gemeenten](#) en [paviljoenhouders](#)
- Circulair textiel - klaar voor de markt!
- De [wegwijzer afvalvrij kantoor](#) is een handige tool voor elke facility manager.
- [Een afvalvrij kantoor of school, kan dat?](#)

Save the date

Wat? Inspiratiedag bedrijfsafval

Wanneer? Vrijdag 1 november 2019

Waar? LEF future center Rijkswaterstaat Utrecht.

Reserveer deze dag alvast in uw agenda!

VANG Buitenshuis

Het programma VANG Buitenshuis helpt de kantoor-, winkel- en dienstensector (KWD-sector) om voor 2022 de 2 miljoen ton restafval die vrijkomt - en die vergelijkbaar is met huishoudelijk afval - te halveren. Het doel van dit meerjarenprogramma is meer te recyclen, minder grondstoffen te gebruiken en zo een stap te zetten naar een circulaire economie.

[Lees verder](#)

Rijkswaterstaat

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Afvalvrije scholen en gedrag

Sjoerd Kaarsemaker

LICHTE BRIES

Bedoeling

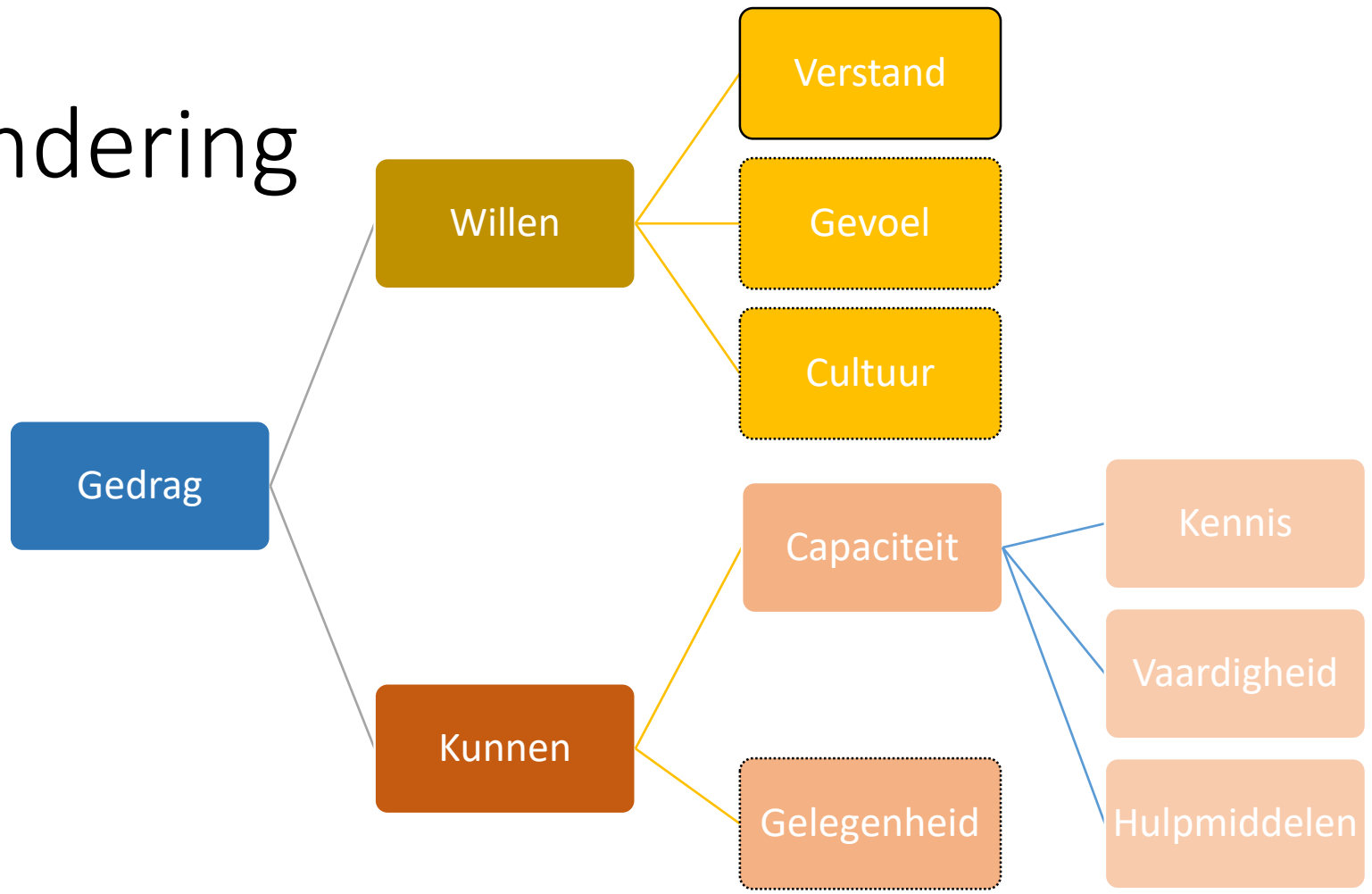
We willen dat alle leerlingen:

- afval en zwerfafval voorkomen
 - afval scheiden
 - grondstoffen duurzaam gebruiken
-
- We willen dus dat leerlingen hun **GEDRAG** veranderen

Gedrag ontstaat grotendeels onbewust

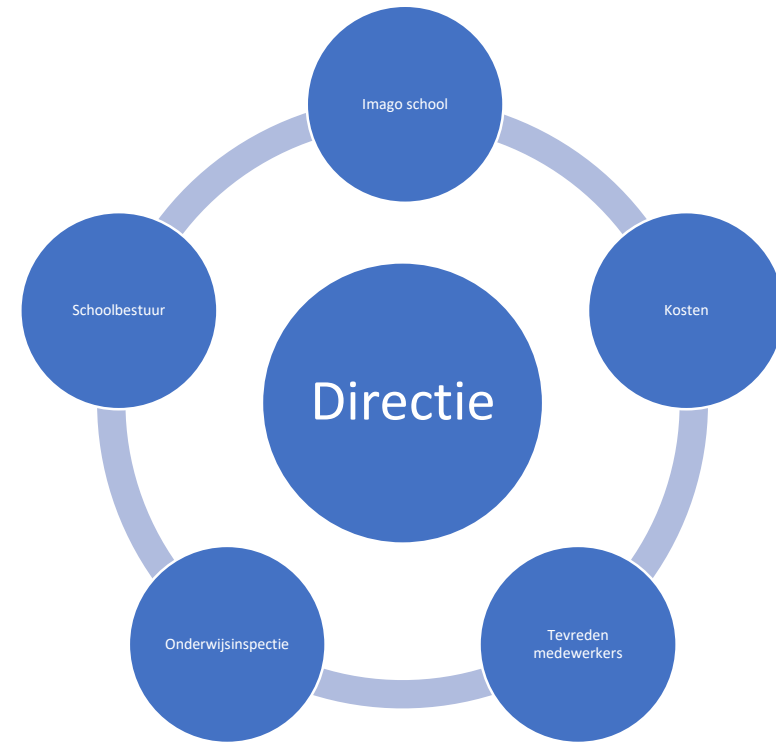
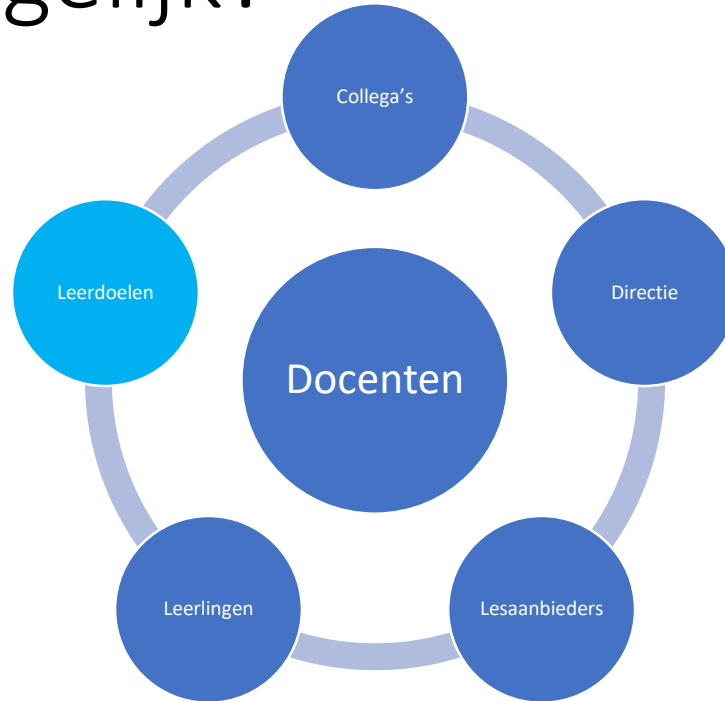
Gedragsverandering

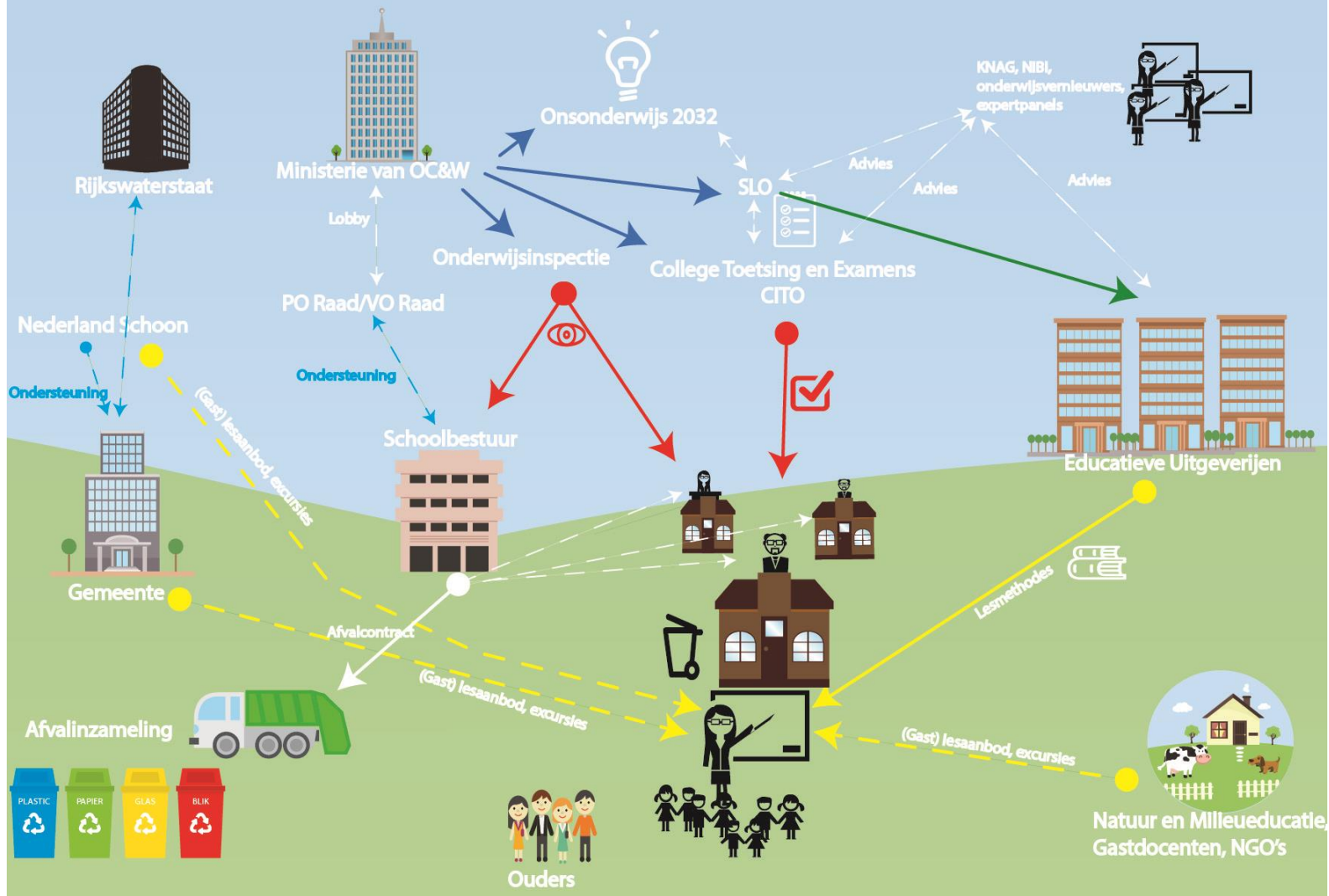

Hoe ziet dat eruit op school?

- De school scheid afval en laat dat zien
- Conciërges en docenten geven het goede voorbeeld
- Afval scheiden is mogelijk (prullenbakken), logisch en makkelijk (routes)
- Kantine, snoepautomaten en winkels geven weinig afvalprikkel
- Duidelijke schoolregels voor ouders en leerlingen
- Handhaving van de regels binnen en buiten de school
- Leerlingen krijgen les over afvalpreventie, afvalscheiding en zwerfafval

Hoe maak je dat mogelijk?

Wat betekent dit voor een aanpak?

- 1) Help scholen om afval te mogen scheiden via inkoop of wetgeving
- 2) Organiseer de samenwerking binnen de gemeente; afval, wijken, milieu, onderwijs
- 3) Organiseer de samenwerking: gemeente, afvalinzamelaar & schoolondersteuner
- 4) Organiseer de afvalscheiding
 - Mensen: begeleider(s) die met een school meedenkt
 - Materiaal: prullenbakken, zakken, bordjes, logo's, doppers, etc.
 - Kennis: soort prullenbakken, kosten, verkrijgbaarheid, etc.
- 5) Organiseer het lesaanbod
 - Online lesmateriaal
 - Fysiek lesmateriaal of leskisten
 - Gastdocenten

Leerervaringen van onderwijsondersteuners

Twee jaar programma Afval op School

Martha Kusters, projectleider Afval op School

1. Aandacht

- Voor je doelgroep
- Voor gedrag

Niet alleen leerlingen!

**Ook aandacht voor docenten,
ondersteunend personeel
(schoonmaak!), bestuur.**

AFVALOP**SCHOOL**

Het programma Afval op School is mede tot stand gekomen door een financiële bijdrage vanuit het EFMZV fonds en de Kaderrichtlijn Mariene strategie (KRM)

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

2. Maatwerk

- Menselijk
- Iedereen is anders
- Elke school is anders

AFVALOP**SCHOOL**

Het programma Afval op School is mede tot stand gekomen door een financiële bijdrage vanuit het EFMZV fonds en de Kaderrichtlijn Mariene strategie (KRM)

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

3. Waar begin je?

- Top-down
- Bottom - up

Het programma Afval op School is mede tot stand gekomen door een financiële bijdrage vanuit het EFMZV fonds en de Kaderrichtlijn Mariene strategie (KRM)

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

4. Hou vol

- Scholen zijn de
- v
- L

Maar als het eenmaal loopt, is het de inspanning meer dan waard!

AFVALOP**SCHOOL**

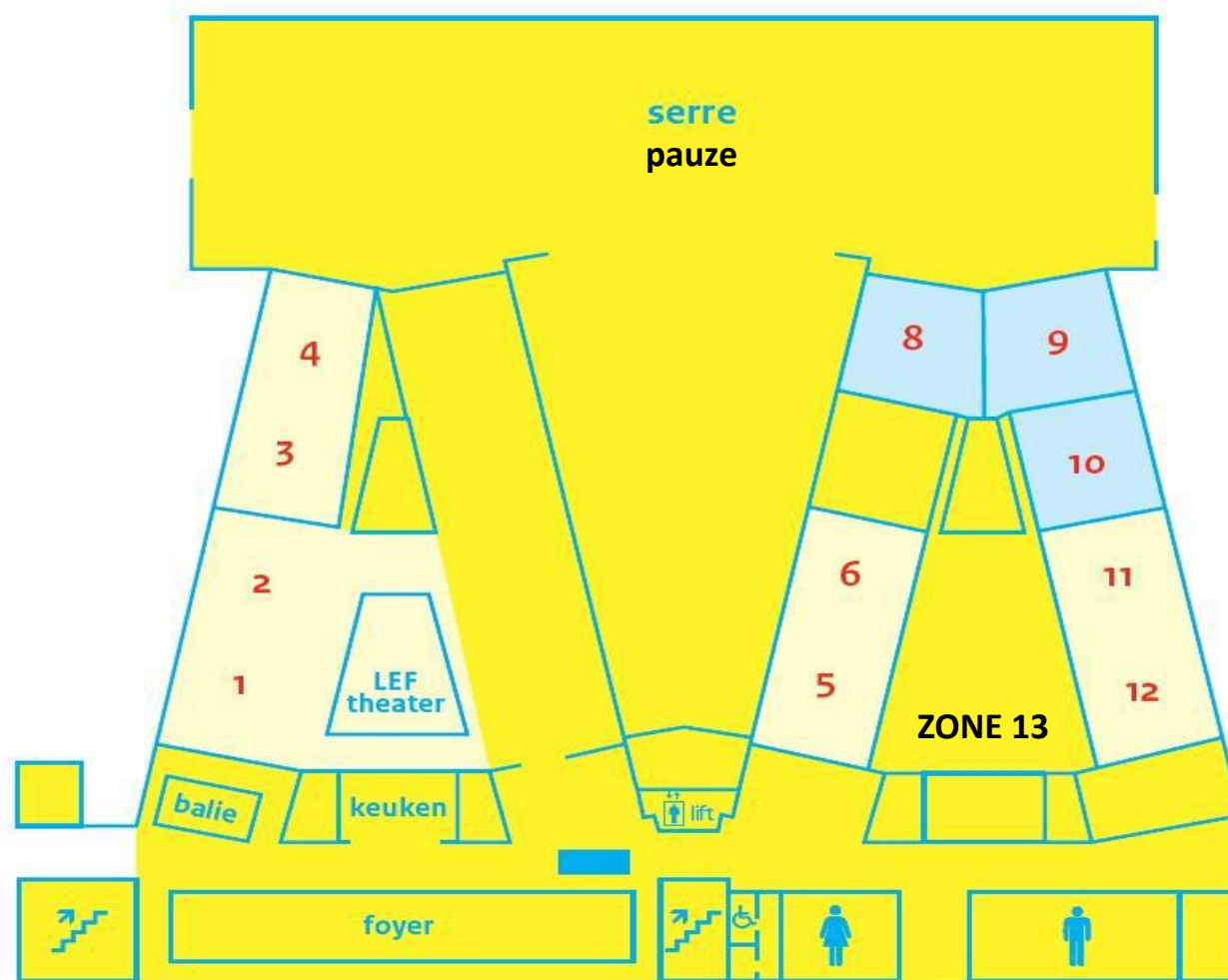
Het programma Afval op School is mede tot stand gekomen door een financiële bijdrage vanuit het EFMZV fonds en de Kaderrichtlijn Mariene strategie (KRM)

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

OVERZICHT

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Afval Challenge

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

GA ER MAAR EENS GOED VOOR ZITTEN...

DANK VOOR JE KOMST